

Lépésről lépésre az európai minősítés meghonosítása felé

A magyar könyvtárosok már több ízben ismerkedhettek a CERTIDoc nevű európai minősítési programmal. A Könyvtári Intézet az *Eurotéka*-sorozatban közreadta a *LIS Euroguide* című alapidokumentumot,* majd a minősítés gondolata „bejárta” az egész országot: a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) által szervezett roadshow-k (*Versenyképes ország – versenyképes könyvtárossal*) alkalmával minden helyszínen elhangzott egy-egy előadás arról, hogy mi ennek az európai minősítésnek a célja, és hogyan alkalmazható a francia, német, spanyol és olasz könyvtáros-egyesületi kollégák vezényletével kidolgozott önértékelési módszer a gyakorlatban. Legutóbb 2010 júniusában a TÁMOP-program keretében kerülhetett sor ismét a CERTIDoc-kal kapcsolatos eseményre. A Könyvtári Intézet arra nyert támogatást, hogy – a TÁMOP nyelvén szólva – minőségfejlesztési és minőségbiztosítási módszereket alkalmazzon, illetve fejlesszen ki a könyvtárügy számára. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy kétnapos szemináriumot szervezhettünk, ahol a minősítési rendszer meghonosítása érdekében a könyvtáros szakma néhány jeles képviselőjét kiképezték arra, hogy majdan el tudják látni a minősítést végző értékelő zsűri teendőit.

Amint talán az már közismert, az előzmények az 1990-es évek elejéig nyúlnak vissza, amikor Magyarország képviselőjében az MKE részt vett egy, a könyvtárosképzés rendszeréről végzett nemzetközi felmérésben. Ezt a kezdeményezést követte az Európai Unió által is felkarolt CERTIDoc projekt, amely a már említett országok szakmai egyesületeinek nevéhez fűződik. Ezeknek az országoknak a szakemberei dolgozták ki azt az összetett és kifinomult európai minősítési rendszert, amely az egyéni kompetenciák értékelésére szolgál, és megfogalmazták a rendszer alkalmazásához szükséges útmutatót. Az említett országokban a minősítési rendszert szakmai önértékelésre használják, és jól működik a gyakorlatban.

A közép-európai országok (különösen Csehország, Románia, Horvátország és Magyarország) kezdettől fogva érdeklődéssel kísérték figyelemmel a rendszer kialakítását, később pedig meghonosítására is késznek mutatkoztak. Ezekben az országokban főként a könyvtáros egyesületek népszerűsítették a CERTIDoc eszméjét. A *LIS Euroguide*-ot (amit a franciák Référentiel néven emlegetnek) lefordították az egyes nyelvekre, és közreadták, nyomtatásban vagy az interneten (<https://www.certidoc.net>). 2005 júniusában a minősítéssel már dolgozó és a bevezetését fontolgató országok Párizsban konzultációt tartottak arról, hogyan csatlakozhatnak az utóbbiak a CERTIDoc-közösséghez. Az eseményt követően elsőként a

* LIS Euroguide. Kompetenciák, tulajdonságok, minősítési szintek. (Sorozatszerkesztő: Bartos Éva. Bp., Könyvtári Intézet, 2007. 133 p. /EuroTéka/). Ism.: Pálvölgyi Mihály: Kompetenciák, tulajdonságok, minősítési szintek. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2007. 10. sz. 54–60. p.

román kollégák szerveztek képzést, és minősítettek néhány szakembert, akik a tervek szerint a későbbiekben az értékelő zsűrik tagjai lesznek.

Az eredeti projektpartnerek időközben újra európai uniós finanszírozásért folyamodtak; céljuk a CERTIDoc-projekt folytatása lett volna COMPETIDoc néven. Ebben a közép-európai országok is részt vettek volna. Sajnos, a pályázat nem járt sikerrel, így a projekt jövője függőben maradt.

Az MKE annak idején a Könyvtári Intézetet bízta meg a CERTIDoc-kal kapcsolatos ügyintézésessel. Így készült el és jelent meg a *LIS Euroguide* magyar fordítása. A kötet mondandóját különböző szakmai összejöveteleken népszerűsítették – a tényleges kipróbálás lehetősége a TÁMOP-program keretében érkezett el. Két szakértő, Eric Sutter és Agnes Grebot érkezett erre az alkalomra Budapestre a francia könyvtáros-egyesület (ADBS) képviselőjében. Meghívott résztvevők számára tartottak kétnapos, angol nyelvű szemináriumot és gyakorlati képzést. Az értékelés jól definiált „koreográfia” szerint zajlott. Hat, a szakmában elismert könyvtáros (különböző típusú könyvtárak vezetői, oktatók stb., név szerint Barátné Hajdu Ágnes, Bognárné Lovász Katalin, Czeglédi László, Horváth Sándor Domonkos, Orbán Éva, Tószegi Zsuzsanna) vett részt meghívottként, hozzájuk csatlakozott a Könyvtári Intézet vezetője és néhány munkatársa (Bartos Éva, Gaálné Kalydy Dóra, Hangodi Ágnes, Havas Petra, Hegyközi Ilona).

A szervezőknek sikerült egy önként jelentkező könyvtárost találniuk, aki vállalkozott a megmérettetésre. A jelölt a kívánalmak szerint elkészítette portfólióját (a franciák ezt dossziének hívják). Az előkészületeket és magát a tréninget nagymértékben segítették a CERTIDoc-anyagok előzetesen elkészült magyar fordításai (az általános szabályok, a minősítő testület és az értékelő zsűri akkreditálása, a jelentkezők számára szóló kalauz, az értékelési útmutató).

A jelölt – Haizler Lászlóné Párdi Bea, büki városi könyvtáros, aki a minősítési rendszerrel már főiskolai tanulmányai során is foglalkozott, és készülő szakdolgozatát is erről írja – benyújtotta személyes adatait, az eddigi szakmai pályafutására vonatkozó információkat, jövőbeli terveit, valamint a szaktudására és kompetenciái szintjére vonatkozó „bizonyítékokat”. A követelmények összhangban voltak az Euroguide előírásaival, amely a kompetenciákat öt kategória (információ, technológia, kommunikáció, menedzsment, egyéb tudományos ismeretek) és 33 szakterület szerint csoportosítja, valamint az elérhető minősítés négy szintjével (könyvtári és információs asszisztens, technikus, menedzser, szakértő). A jelöltnek lényegében önértékelést kellett végeznie, és össze kellett gyűjtenie mindazokat a dokumentumokat, amelyek az említett kompetenciáit és azok szintjét igazolják. Az önértékelés és a csatolt bizonyítékok alapján a zsűri számította ki a megadott szabályok szerint az elért pontszámot. A jelölt által benyújtott összeállítás kiválóan bizonyult. A képzés résztvevőinek módjuk volt arra, hogy az értékelés módszereiről a francia vendégekkel alaposan konzultáljanak. Az európai tanúsítvány, amelyet az arra érdemes jelöltek az „éles rendszerben” kézhez kapnak, öt évig lesz érvényes.

Ez a rendezvény kísérlet volt arra, hogy a CERTIDoc rendszert Magyarországon adaptáljuk, és egyfajta esettanulmányként szolgált. A könyvtáros szakmának ezek után mérlegelnie kell, hogy értelmes módon adaptálni lehet-e helyi használatra a CERTIDoc-rendszert, és mindenekelőtt azt, hogy mire való ez a rendszer, mi motiválhatja a hazai szakembereket arra, hogy európai minősítést szerezzenek.

Számos egyéb kérdésre is gondolni kell: hogy az egyes országokban a különböző célokra definiált szakmai követelmények és az európai minősítési szintek miépp illeszkednek egymáshoz; hogyan igazolható, hogy a bizonyítékok „szerzője” maga a jelentkező stb. Ezen túlmenően adminisztratív teendők is vannak: a CERTIDoc előírásai szerint titkárságot kell felállítani, amely fogadja és megőrzi a jelentkezéseket és azok csatolt dokumentumait; lebonyolítja a vizsgáztatás pénzügyi teendőit (kezeli a vizsgadíjakat); működteti és összehívja a minősítő testületet és az értékelő zsűriket és így tovább. Más országokban crrc a feladatra a könyvtáros egyesületek vállalkoztak.

A következő lépés sok tekintetben függ az MKE-től, amelynek egyik fő célja a könyvtárosok egyéni szakmai érdekvédelme, és amely reményeink szerint, továbbra is felkarolja a CERTIDoc-rendszer meghonosításával és továbbfejlesztésével kapcsolatos kezdeményezéseket. A tréning után úgy tűnik, hogy érdemes lenne mindezzel érdemben foglalkozni, és mindenekelőtt a működési kereteket megteremteni. Az eredeti CERTIDoc-partnerek eltökéltek, hogy folytatják a munkát, és újszerű módszereket ajánlottak az együttműködésre (például a *LIS Euroguide* frissítését és a terminológiai egyeztetést egy wiki formájában tervezték el). Az említett korábbi európai uniós pályázat céljaira már kidolgozták a közös munka menetét, és tavaly ősszel felmérést végeztek a lehetséges partnerek körében.

Hegyközi Ilona

Ingyenes és térítéses könyvtári szolgáltatások Magyarországon

Tanulmányom a magyar könyvtárak ingyenes és térítéses szolgáltatásainak kérdéseivel foglalkozik, a kilencvenes évektől napjainkig. Az elemzésemben azt vizsgálom, hogy a különböző társadalmi változások hogyan hatottak a könyvtárainkra és mennyiben befolyásolták szolgáltatásaikat.

Könyvtári szolgáltatások

„Korunkat a társadalomkutatók információs kornak nevezik.”¹ „Az információs társadalom alapvető információs szolgáltatási rendszere a nyilvános könyvtári ellátási rendszer, amely állampolgári jogon biztosítja az információhoz való szabad hozzáférést”²

A könyvtári rendszer az állomány, az olvasó, a könyvtáros, a szolgáltatások, az infrastruktúra, és a fenntartó széles körben való összefonódását, integrálódását jelenti. Működésének a végső célja a szolgáltatás nyújtása. A szolgáltatás felöleli az